

Borzoï-studie, Cecilia Häggström

Förändring och Tradition

S om arkitekt måste man ständigt återkomma till förhållandet mellan de förändringar som ofrånkomligen sker och de traditioner vi är delar av. Denna relation har alltmer kommit att diskuteras sedan vi tvingats att omformulera modernismen efter kritiken från postmodernism, poststrukturalism och dekonstruktion. I detta nummer av *Nordisk Arkitekturforskning* presenterar vi ett antal artiklar som spänner över ett stort fält. Artiklarna går inte in under något tema, men gemensamt för dem är ändå att de kan sägas behandla relationen mellan tradition och förändring utifrån olika aspekter. Några av dem diskuterar också arkitektyrkets möjligheter att mer utnyttja de konstnärliga sidorna, oavsett inriktning som forskare, byggnadsprojektör eller planerare. Cecilia Häggström diskuterar i sin artikel förhållandet mellan forskning och konstnärlig verksamhet, i huvudsak utifrån de speciella möjligheter skissandet som teknik eller metod kan ha. Arkitekten har av tradition en upptränad förmåga att, liksom konstnären, använda skissandet i sina studier och vid utarbetande av lösningar på problem. Skissandet som metod för observation har lika mycket ett vetenskapligt förflutet som ett konstnärligt, och Häggström påpekar att skissandet inte enbart är en dokumentation av vad man ser, utan en metod med vilken man kan se noggrannare. I skissandet blir kroppen engagerad på ett annat sätt än om bara ögat betraktar, och man fångar och fasthåller både bokstavligt och bildligt det man ser. Häggström framhåller också den viktiga aspekten att man med hjälp av skissandet kan föreställa sig något man aldrig varit med om, och därigenom kan utforska det okända och upptäcka nya saker. I "Bhutan og Tibet: Om tradition og modernitet i konflikt og harmoni" av Ingun Bruskeland Amundsen slås man av de likheter den traditionella synen på tradition och byggande i Bhutan har med mycket av det senaste decenniets europeiska och amerikanska arkitekturdiskussion. Bruskeland Amundsen påvisar att i den buddistiska världsbilden, som lägger stor vikt vid att leva med tid och förändring, betraktas byggandet som "det ikke-varige". Arkitektur och byggnader är i stadig förändring, något levande, rörligt och växande – och även förfallande. Inget har någon "egen natur" eller självständig existens utan allt är föränderligt och samtidigt integrerade delar i en helhetlig verklighet, en verklighet som då är paradoxal, som är "både – och" och som går bortom de västerländska, dualistiska tankemönstren. Byggnader betraktas inte som döda objekt utan som något med levande betydelser som ger rum för liv och spiritualitet. Skillnader mellan gammalt och nytt är inte av någon betydelse, utan de sammanhänger i en kulturell helhet. Denna syn medför självklart konflikter vid mötet med den västerländska restaureringskonventionen och moderniseringsprocessen. Brus-

keland Amundsen menar dock att asiatisk arkitektur generellt har hållit hantverkstraditionerna levande och att detta medfört en stil där modernitet och tradition är förenade. Vi i västvärlden inordnar ofta gränssprängande tendenser i begränsade koncept. Det är viktigt att erkänna verkligheten som den är, menar Bruskeland Amundsen, och i denna verklighet smälter tradition och modernitet egentligen alltid samman. Kaj Nyman visar i sin artikel "Aesthetics, Ethics, and Planning" en del av de problem som etik och estetik inom planeringen står inför i vår västerländskt sekulariserade, och för många meningsfattiga, kultur. Planering handlar många gånger om att förutse vad miljön kan komma att betyda för människor i framtiden och är då enligt Nyman bland det mest ansvarsfulla man kan tänka sig. Planering är alltid etisk. För att arkitektur – från minsta detalj i ett rum till hela stadsstrukturer – skall kunna få möjlighet att vara meningsfull och ha ett betydelsedjup in i framtiden krävs känslighet inför nutidens levande traditioner och stor konstnärlig förmåga hos arkitekten eller planeraren. Nyman påpekar att vi blivit alltmer beroende av sensitivitet och estetiskt tänkande – snarare än intellektuella överväganden – för att kunna orientera oss i vår nutida, mediaförmedlade, begreppsligt svårgripbara och fragmenterade värld. Med ett konstnärligt förhållnings-sätt kan man nå en helhetssyn utan att för den skull ha full kontroll över de ingående delarna. Konstnärs-planeraren har större möjlighet att förstå galenskapen i vår kultur än vad tekniker-planeraren har, enligt Nyman. Att vi idag måste känna till de begrepp som konstituerat vårt yrkes framväxt och innehåll – som forskare, landskaps-, byggnads- eller planeringsarkitekt – har Kjell Lundquist tagit fasta på i artikeln "Något om begreppet trädgård och dess förändrade innebörd". Kunskap om begreppen krävs för att kunna utöva yrket väl och i tradition, men även för att medvetet kunna ta ut riktningen framåt, menar Lundquist. Här gör han en omfattande genomgång av trädgårdsbegreppets innebörd, utveckling och glidande betydelse under 500 år, och diskuterar varför just begreppet trädgård av alla liknande begrepp har kommit att så starkt leva kvar. Det är med språket, med orden och sammansättningen av dem som vi uttrycker vår "verklighet". Vi kan därför inte nog reflektera över våra begrepp, menar Lundquist. Noggranna studier av dem kan snarare bli personligt utvecklande, hävdar han. Begreppen kan genom historien börja leva och traditionen på begreppsområdet kan visa sig besitta en kraft som det kan vara mer givande att ta vara på än att bortse ifrån. I detta nummer har vi också med en rapport av Birgit Krantz från det nordiska symposiet om Urbanitet & Identitet. Dessutom finns en artikel, baserad på en föreläsning av Elisabeth Tostrup, om 1930 års Stockholmsutställnings påverkan på arkitekturutvecklingen i Norge. Här fanns också en vilja att både acceptera samtidens verkliga tillstånd och förändring, och att anpassa en internationell strömning till lokala traditioner.

Redaktionen/*Fredrik Nilsson*